

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Avoimen korkeakouluopetuksen kehittäminen

Avoimen korkeakouluopetuksen päivät 12.11.2025

Petri Haltia

Avoin korkeakouluopetus muutoksessa? (1/2)

Pysyvää?

- Yliopistolain (558/2009) ja ammattikorkeakoululain (932/2014) mukaan korkeakoulut voivat järjestää **tutkintojen osia sisältävää koulutusta avoimena korkeakouluopetuksena**.

Muutoksessa?

- Avoimena korkeakouluopetuksena voidaan järjestää tutkintoihin kuuluvia opintoja, joiden suorittamiseen opiskelija on saanut ajallisesti ja sisällöllisesti rajatun opinto-oikeuden.
- Avoimessa korkeakouluopetuksessa **enimmäismaksu on 45 euroa/** opinto-oikeuteen kuuluva op (korotus 15 eurosta vuonna 2024). Korkeakoulut päättävät maksun suuruudesta ja voivat myös järjestää maksuttomia opintoja ja opintokokonaisuuksia. Maksut kattavat vain osan kokonaiskustannuksista.

kevään 2025 riihilinjatukset tutkinnon suorittamisesta ja maksusta

- Avoimen korkeakouluopetuksen **suoritukset ovat painottuneet** tutkintojen alkuvaiheen opintoihin ja tietyille koulutusaloille

Avoin korkeakouluopetus muutoksessa? (2/2)

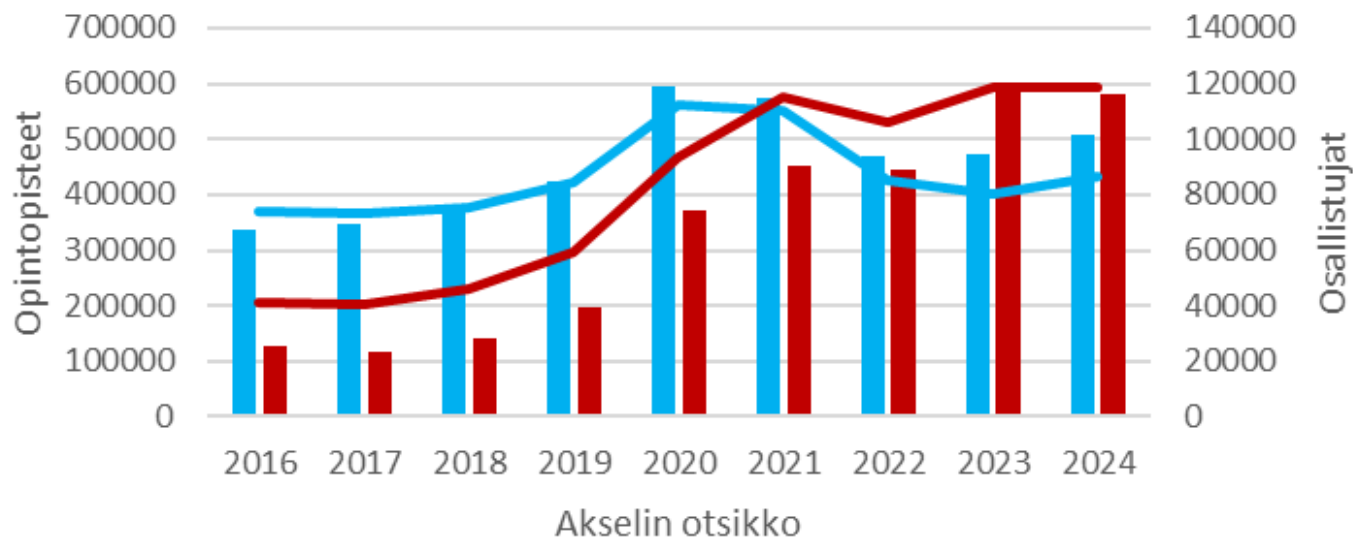
Jo muuttunut?

- Avoimeen korkeakouluopetukseen ei ole säädettyjä kelpoisuusvaatimuksia, vaan opetus on nimensä mukaisesti **avointa kaikille** ➡ Käytössä jo myös *valintamenettelyjä*
- Opetusta on järjestetty **tutkinto-opinnoista poikkeavin tavoin ja aikoina** tai kokonaan ajasta ja paikasta riippumattomasti teknologiaa hyödyntäen ➡ *Opetusjärjestelyjen erot tutkintokoulutuksen ja avoimen korkeakouluopetuksen välillä ovat vähentyneet. Avointa korkeakouluopetusta järjestetään nykyisin paljon integroituna tutkinto-opiskelijoiden ryhmiin.*
- **Reitti avoimen opinnoista tutkinto-opiskelijaksi** laventunut, *laajeneeko edelleen?*
- Avoin korkeakouluopetus **edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta** tuomalla korkeakouluopetuksen saavutettavammaksi erilaisille oppijoille elämän eri vaiheissa ➡ *Muita tavoitteita ja merkityksiä? Painottuminen (uudestaan) entistä enemmän nuoriin?*
- ***Digitaaliset palvelut*** opin.fi, tulossa Osaamispolku.fi

Digivisio/osaamispolku

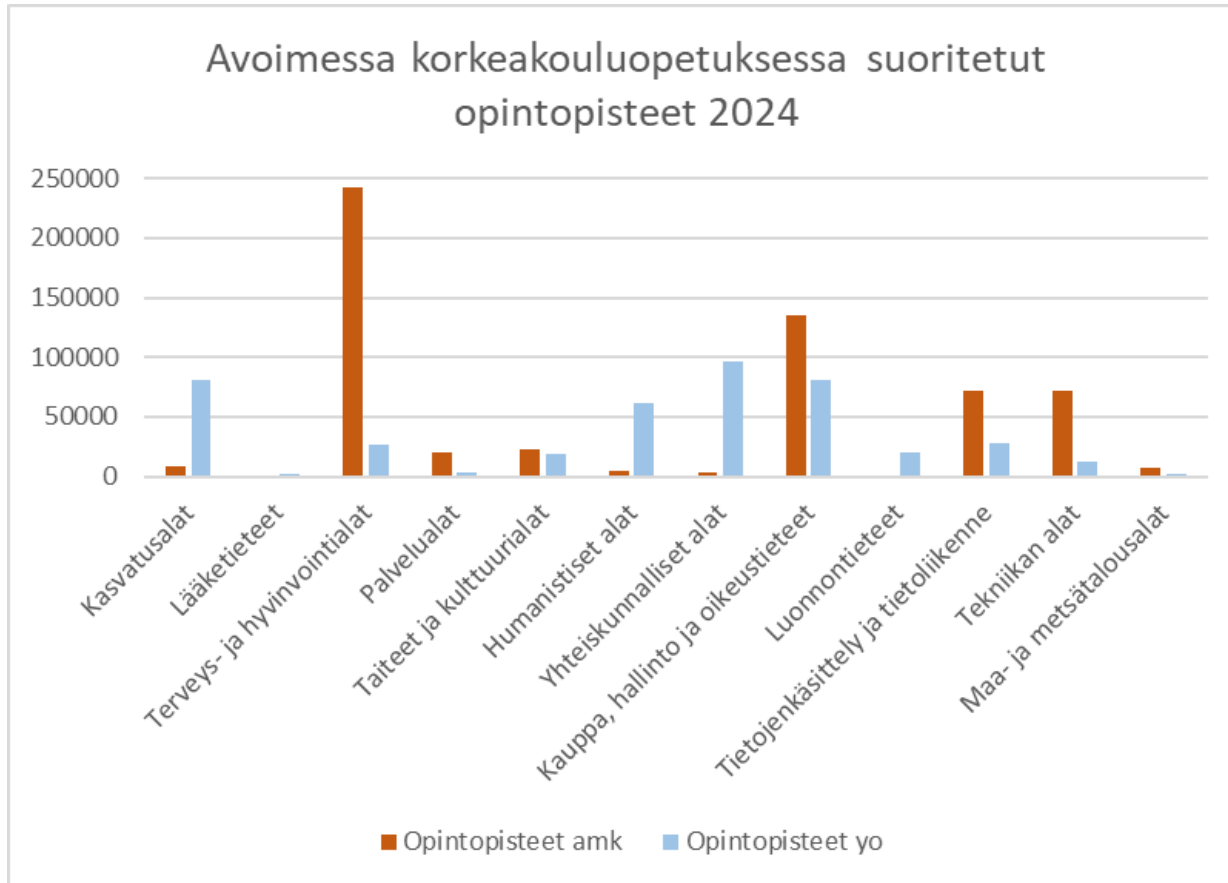
- Korkeakoulujen yhteinen Opin.fi –alusta avattu
 - Avoimen korkeakoulutuksen tarjonta helpommin löydettävissä ja vertailtavissa
- Jatkuvan oppimisen digitaalinen palvelukokonaisuus - ”Osaamispolku” – uusi laki ja muutokset voimaan 1.1.2026
 - Jatkuvan oppimisen osaamistietovaranto
 - Koulutustarjonnan tietovaranto
- Lakisääteinen velvoite korkeakouluille tuoda avoimen korkeakoulutuksen tarjonta Osaamispolkuun.

Avoim korkeakouluopetus (ei-tutkinto-opiskelijat)

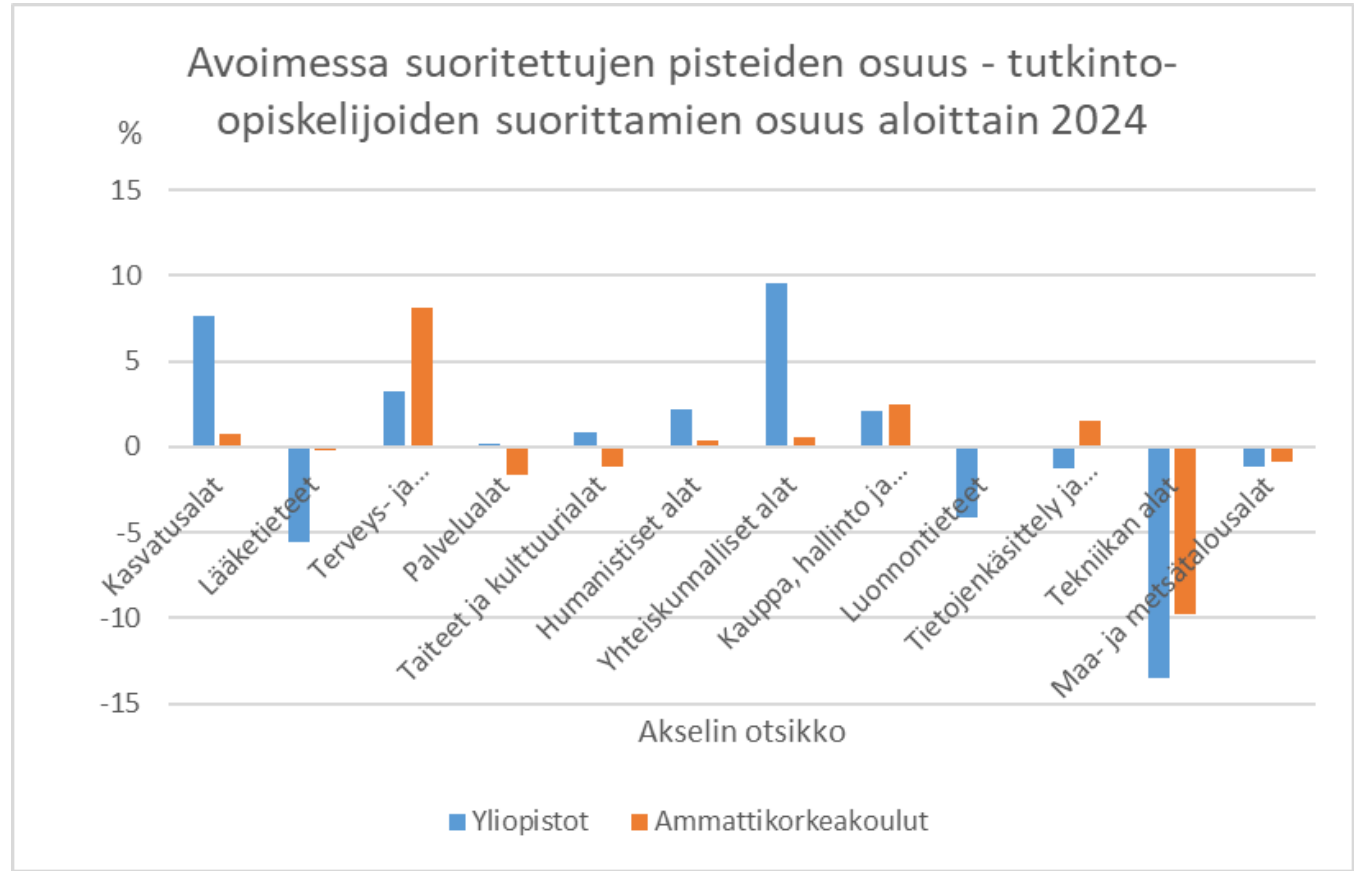

Osallistujat yo (oikea) Osallistujat amk (oikea)
Opintopisteet yo (vasen) Opintopisteet amk (vasen)

Avoim korkeakouluopetus painottuu muutamille aloille

... myös suhteessa
tutkinto-opintoihin

Pylväs nollan yläpuolella = ala "yliedustettu" avoimessa korkeakouluopetuksessa suhteessa tutkinto-opintoihin
Pylväs nollan alapuolella = ala "aliedustettu" avoimessa korkeakouluopetuksessa suhteessa tutkinto-opintoihin

Hallituksen linjaukset: opintoseteli ja tutkinto avoimen opinnoin

Hallituksen kehysriihen kirjaukset keväällä 2025

- ”Toteutetaan ilman korkeakoulupaikkaa jääneille, toisen asteen koulutuksesta valmistuneille, maksuton 30 opintopisteen opintoseteli avoimeen yliopistoon tai avoimeen ammattikorkeakouluun.
- ”Mahdollistetaan korkeakoulututkinnon suorittaminen avoimessa yliopistossa ja avoimessa ammattikorkeakoulussa.”
- ”Vapautetaan avoimen korkeakoulutuksen maksusääntelyä siten, että korkeakoulut voivat paremmin kattaa avoimesta koulutuksesta niille aiheutuvia kustannuksia”.

OKM on asettanut ohjausryhmän kehittämään avointa korkeakouluopetusta koulutustason noston tueksi

- Edustettuna Arene, Unifi, Suomen opinto-ohjaajat, Vapaa sivistystyö ry, SAMOK, SYL, Lukiolaisten liitto, OSKU
- Ohjausryhmä tukee ja ohjaa koulutus- ja osaamistason nostoon tähtäävää avoimen korkeakoulutuksen kehittämisen säädös- ja muuta valmistelua.
- Kehysriihen linjausten edellyttämät sekä muut mahdollisesti tarvittavat säädösmuutokset valmistellaan siten, että esitykset niistä annetaan kuluvan hallituskauden aikana.
- Tavoite on, että opintoseteli otetaan käyttöön lukuvuonna 2026 toiselta asteelta valmistuville.
- Ohjausryhmä kuulee työssään korkeakouluja ja sidosryhmiä.
- Toimikausi on 8.10.2025-31.10.2027.

Opintosetelikokeilun valmistelu 1/2

- Lukioista valmistui 30 765 ylioppilasta vuonna 2023, heistä 34,5 % sijoittui välittömästi korkeakouluopintoihin.
- Opintoseteli mahdollistaisi, että nuoret vailla korkeakoulupaikkaa olevat voisivat suorittaa maksuttomasti avoimena ammattikorkeakoulu- tai avoimena yliopisto-opetuksena enintään 30 opintopisteen laajuiset opinnot.
- Opintoseteli oikeuttaisi myös ohjauspalveluiden käyttöön.
- Kohdennettaisiin toiselta asteelta valmistuville, vailla korkeakoulupaikkaa oleville nuorille.
- Voimassa kaksi vuotta valmistumisen jälkeen.

Opintosetelikokeilun valmistelu 2/2

- Opin.fi-alustan kautta avautuisi ilmoittautumismahdollisuus maksuttomiin 30 opintopisteen avoimen korkeakouluopetuksen opintoihin.
- Nuori voisi käyttää mahdollisuutta useamman korkeakoulun tai alan opintoihin.

Tutkinto avoimen opinnoin, valmistelun reunaehdot

- Uudistuksella toimeenpannaan osaltaan hallituksen tavoitetta **koulutustason nostamiseksi**.
- Koulutustarjontaa laajennetaan ja koulutuspolkuja joustavoitetaan tuomalla maksuttoman tutkintokoulutuksen rinnalle **mahdollisuus maksulliseen tutkintokoulutukseen**.
 - Maksuttomat koulutukset muodostavat edelleen koulutustarjonnan perustan, mahdollistaen osaamisen kehittämisen ilman taloudellisia esteitä. Maksullinen koulutus ei saa heikentää maksuttoman koulutuksen tarjontaa.
 - Tämän rinnalle tuodaan mahdollisuus osallistua maksullisiin koulutuksiin, esimerkiksi jo työssä olevien osaamisen kehittämiseksi ja urapolkujen tukemiseksi.
- Korkeakoulutuksen **laatu** säilyy keskeisenä lähtökohtana myös uudistuksen yhteydessä.
- Jatkuvan oppimisen tukemiseksi tarjolla on jatkossakin mahdollisuus käyttää avoimen korkeakouluopetuksen opintoja valintaperusteena (ns. avoin väylä) ja osallistua muihin kuin tutkintotavoitteisiin avoimen korkeakouluopetuksen opintoihin kohtuuhintaisesti.
- Uudistus perustuu **mahdollistavaan lainsäädäntöön**, joka antaa korkeakouluille vapautta toteuttaa ratkaisuja omista lähtökohdistaan – velvoitteita ei aseteta, vaan tavoitteena on tukea joustavaa kehittämistä.

Avoimen väylä/polkuopinnot ("avoimen reitti")

OKM:n kysely korkeakouluille opiskelijavalinnasta avoimen korkeakouluopetuksen opintojen perusteella

- Avoimen väylä/polkuopinnot on korkeakoulujen autonomiaan kuuluva valintaperuste.
- Teemoina linjaukset, valinta avoimen opintoihin, maksut, opintojen järjestäminen, opiskelijavalinta tutkinto-opiskelijaksi, kustannusten seuranta, muita huomioita
- Kaikki 13 yliopistoa ja 21 ammattikorkeakoulua vastasivat (vain yksi ammattikorkeakoulu jätti vastaamatta), yhteensä 34 vastausta

Linjaukset

Valtaosa korkeakouluista on linjannut opiskelijavalinnasta avoimen opintojen perusteella, linjausten sisällöt ja tarkkuus vaihtelevat. Korkeakoulujen yhteisiä linjauksia on vähän.

- **25 korkeakoululla on linjaus**, ohje tms. opiskelijoiden valinnasta avoimen opintojen perusteella, sisältöinä mm. vaadittavat opintopisteet ja arvosanat, aloituspaikat, valinta, aikataulut, yhteiset ”raamit” tai kielitaidon osoittaminen.
- Viisi korkeakoulua on linjannut, että päätökset tehdään alemmilla hallinnon tasoilla
- Kaksi korkeakoulua ei ole laatinut linjauksia
- Yliopistoissa **kasvatusalalla valtakunnalliset yhteiset käytännöt**, muutoin vain muutama maininta yhteisistä käytännöistä. Ammattikorkeakoulujen linjaukset kuitenkin todetaan samansuuntaisiksi.

Valinta ns. avoimen reitille

Avoimen korkeakouluopetuksen opintoihin ml. väylä-/polkuopinnot valitaan pääasiassa ilmoittautumisjärjestyksessä, mutta myös valintamenettelyjä käytetään

- Onko korkeakoululla erityinen **väylä-/polkuopintojen kokonaisuus**: 30 kyllä, 4 yliopistoa ei. **Valinta em. kokonaisuuksille** (mahdollista valita useita)
 - Samoin kuin muutoin avoimeen 24 korkeakoulussa
 - Vaaditaan korkeakoulukelpoisuus neljässä korkeakoulussa
 - Muu ennakkovaatimus yhdeksässä korkeakoulussa; aiempi kandi (2 yliopistoa), AMK tutkinto YAMK polkuopintoihin, ”sote erikoispolkuun” aiempi” sote-tutkinto (yksi AMK)
 - Jokin valintamenettely 13 korkeakoulussa (kolme korkeakoulua laski arvonnän valintamenettelyksi)
- Erityinen **väylä/polku 2. asteen opiskelijoille** kolmea lukuun ottamatta kaikissa ammattikorkeakouluissa, vain kolmessa yliopistossa.

Opiskelijavalinta *tutkinto-opiskelijaksi* avoimen opintojen perusteella

Valintaperusteissa tutkinto-opiskelijaksi avoimen korkeakouluopetuksen opinnoilla paljon vaihtelua niin korkeakoulujen välillä kuin sisälläkin. Väylä-/polkuopinnot aloittaneista tutkinto-opintopaikan saaneiden osuus vaihtelee paljon.

- **Opintopisteitä** vaaditaan 8-100
- **Valintamenettely:** valitaan kaikki vaaditun opintopistemäärän suorittaneet 16 korkeakoulussa; valitaan vaaditun op-määrän *ennalta asetetulla arvosanalla* suorittaneet 13, *paremmuusjärjestyksessä* arvosanojen perusteella 13 korkeakoulussa
- **Väylä/polkuopinnot aloittaneista saa lopulta opiskeluoikeuden 7-90 prosenttia** (noin puolet korkeakouluista antoi arvion)
- **19 korkeakoulua arvioi avoimen opinnoilla valittavien osuuden kasvavan** lähivuosina, vain yksi yliopisto arvioi pienenevän
- Avoimen opintojen perusteella **vuonna 2026 valittavien osuudeksi** 13 korkeakoulua arvioi alle 10%, 14 korkeakoulua 10-20 % ja yksi yliopisto 35 %

Avoimen korkeakouluopetuksen opintojen järjestäminen

Opetus toteutetaan paljon tutkinto-opiskelijoiden kanssa samoissa ryhmissä, erityisesti ammattikorkeakouluissa

- Miten avoimen korkeakouluopetuksen opetus toteutetaan?
 - **Täysin tutkinto-opiskelijoiden kanssa** samoissa ryhmissä yhdessä yliopistossa
 - **Pääasiassa tutkinto-opiskelijoiden kanssa** samoissa ryhmissä 15 ammattikorkeakoulussa, viidessä yliopistossa
 - **Jonkin verran tutkinto-opiskelijoiden kanssa** samoissa ryhmissä viidessä ammattikorkeakoulussa, seitsemässä yliopistossa
 - **Omissa ryhmissä** yhdessä ammattikorkeakoulussa

Maksut

Maksujen suuruudessa ja niiden perusteissa sekä maksukäytännöissä on vaihtelua

- Syventävistä opinnoista peritään maksukaton mukainen 45 €/op
- Avoimen **väylä/polkuopinnot on hinnoiteltu erikseen 20** korkeakoulussa, usein edullisempaa kuin muu avoin korkeakouluopetus, peritään usein lukukausi/-vuosimaksuna yhdessä tai kahdessa erässä, **hintaa vaihtelee** 0-25 €/op tai lukuvuosi enimmillään 400 €
- Käytössä yksilöön liittyviä maksuluokkia (maksuttomuus) 11 korkeakoulussa
- Maksuja hyvitetään opiskelijaksi valituille kahdessa yliopistossa ja yhdessä ammattikorkeakoulussa

Pienet osaamiskokonaisuudet

PIENTEN OSAAMISKOKONAISUUKSIEN KANSALLISEN MÄÄRITTELYTYÖN KEHIKOT

”Tutkintoa suppeampi määrä opintoja tai hankittua osaamista, johon liittyvät **osaamistavoitteet on kuvattu**, jonka **laajuus on määritetty**, joka on **arvioitu luotettavasti** ja josta annetaan oppijan omistuksessa ja hänen jaettavissaan oleva, sähköisesti hyödynnettävissä oleva **todistus**” [Opetus- ja koulutussanasto 2024](#)

LINJAUKSET (VIITEKEHYS)

Kattavat linjaukset tukemaan yhteisten periaatteiden mukaista pienten osaamiskokonaisuuksien suunnittelua, tarjontaa ja toteutusta:

- kansallisten linjausten tavoite ja tarkoitus
- yhteiset suunnittelun ja toteutuksen periaatteet ja työkalut

DIGITAALINEN PALVELUALUSTA

- kriteerit alustalle pääsemiseksi
- logiikka ja toiminnallisuudet (kysyntä, hankinta, palaute)
- tekniset ratkaisut ja yhteentoimivuus

DIGITAALINEN TODISTUS

- ”omadata”
- pakolliset tiedot
- valinnaiset tiedot

LUONNOS: ”Viitekehys toimii osaamiskokonaisuuksien suunnittelun ja toteutuksen, digitaalisella palvelualustalla esitettävien tietojen sekä todistuksen ja sen liitteiden perustana. Erikseen täsmennetään, mitkä ovat palvelualustalla ja todistuksessa esitettävät välttämättömät tiedot.”

”Viitekehys on laadittu suomalaisten korkeakoulujen tarjoamia pieniä osaamiskokonaisuuksia ajatellen lähtökohtana, että tarjonta on tunnistettavaa myös kansainvälisesti. **Viitekehystä voidaan myöhemmin soveltaa ja mukauttaa myös muiden toimijoiden tuottamien osaamiskokonaisuuksien tarjontaan.**”

Huom! Palvelualustan kaikista ominaisuuksista ei välttämättä linjata viitekehyksessä tai linjataan vain hyvin yleisesti.

Pienet osaamiskokonaisuudet-pilotit

Toteutetaan vuosina 2024-25 Jotpan hankintoina, kahdeksan pilottia korkeakouluissa, tavoitteena

- luoda ja kokeilla **yhteistyömalleja**, joiden avulla suunnitellaan kiinnostavia ja työelämän tarpeita vastaavia pieniä osaamiskokonaisuuksia, joista organisaatiot ja yksilöt voisivat olla valmiita myös maksamaan
- **testata viitekehysten** (luonnos) toimivuutta ja sen tuottamaa lisäarvoa osaamiskokonaisuuksien suunnittelun perustana
- **toteuttaa** viitekehysten mukaisesti suunnitellut **osaamiskokonaisuudet** ja arvioida niiden laatua ja vaikuttavuutta
- tuottaa tietoa pienten osaamiskokonaisuuksien **markkinoinnin ja niitä koskevan ohjauksen tueksi**, mukaan lukien se, miten digitaalinen palvelualusta (opin.fi) palvelisi markkinointia ja ohjausta.

Piloteilla arviointi- ja raportointivelvoite, pohjana jatkotoimille ja –linjauksille

ESR-hankkeet: Jatkuvan oppimisen, erityisesti pienten osaamiskokonaisuuksien, tarjonnan luomiseksi tarvittavan kyvykkyyden kehittäminen korkeakouluissa ja ammatillisessa koulutuksessa

Tavoitteena vaikuttava korkeakoulujen jatkuvan oppimisen järjestelmä

- Kiinnostava korkeakoulujen jatkuvan oppimisen tarjonta - monipuolistuva avoin korkeakouluopetus sekä muu tutkintoa pienempien osaamiskokonaisuuksien tarjonta - vastaamaan erityisesti korkeakoulututkinnon jo suorittaneiden koulutuskysyntään.
 - Toimiva ja kysyntälähtöinen korkeakoulujen jatkuvan oppimisen tarjonta parantaa julkisen koulutusinvestoinnin vaikuttavuutta, ml. ensikertalaisten asemaa korkeakoulujen maksuttomassa tutkintokoulutuksessa.
- Korkeakoulujen jatkuvan oppimisen tarjonnan toimintalogiikat
 - Markkinaehtoinen täydennyskoulutustarjonta → Työelämälähtöiset, joustavasti uudistuvat **korkeakoulujen pienet osaamiskokonaisuudet**
 - Korkeakoulujen perusrahoituksella subventoitu tarjonta → Tutkinnon osista muodostuva **avoin korkeakouluopetus**

Kansainvälinen aikuisten taitotutkimus PIAAC

Toinen Kansainvälinen aikuisten taitotutkimus (PIAAC II)

- Programme for the International Assessment of Adult Competencies / Survey of Adult Skills
- OECD:n organisoima tutkimushanke, jossa arvioidaan työikäisten (16-65 v) aikuisten tiedonkäsittelyn perustaitoja
 - Lukutaito
 - Numerotaito
 - Adaptiivinen ongelmanratkaisutaito
- 31 osallistujamaata, yli 160 000 aikuista
- Tiedonkeruu: syyskuu 2022 - kesäkuu 2023
- Suomen osuuden toteuttivat yhdessä Koulutuksen tutkimuslaitos (JY) ja Tilastokeskus
- Suomesta osallistui $n = 4\,061$ aikuista (vastausosuus 34 %)

Lyhyesti

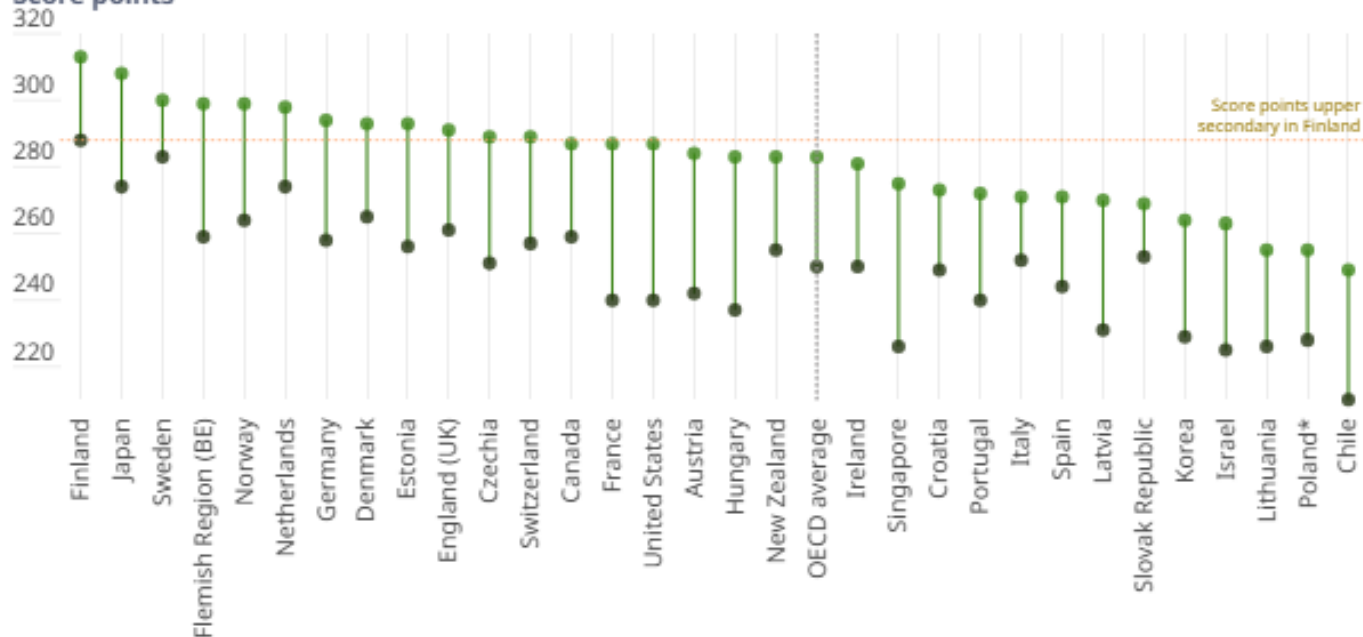
- **Suomi paras lukutaidossa ja numerotaidossa, ongelmanratkaisutaidossa jaettu ykkössiä Japanin kanssa**
- Suomi, Japani, Alankomaat, Norja ja Ruotsi kärjessä kaikilla taitoalueilla
- Kaikki maat huomioiden 20 % väestöstä heikosti osaavia (taso 1 tai alle) kaikilla taitoalueilla. Suomessa osuus n. 9 %, mikä tarkoittaa n. 310 000 henkilöä
- Lukutaito parani vain Suomessa ja Tanskassa. Numerotaito parani kahdeksassa maassa, Suomessa ja Singaporessa eniten. Useissa maissa laskua molemmissa.
- [OECD PIAAC](#) [JY PIAAC](#)
- Lähteenä tämän esityksen useimmissa kuvioissa Mannonen ym. 2024 [PIAAC II](#) [Ensituloksia](#)
- Käynnistynyt VN Tutkiva hanke [PIAAC - Osaava Suomi](#)
- Pohjoismainen yhteistyö [Nordic-Baltic PIAAC network](#) , Jyväskylässä konferenssi elokuussa 2026

Education drives skills within, but not necessarily across countries

Average literacy proficiency score, 25-65 year-olds

● Tertiary ● Upper secondary

Score points

Source: [OECD \(2024\), Table A.2.5 \(L\) in Annex A](#) • *Caution is required in interpreting results due to the high share of respondents with unusual response patterns. See the Note for Poland in the Reader's Guide

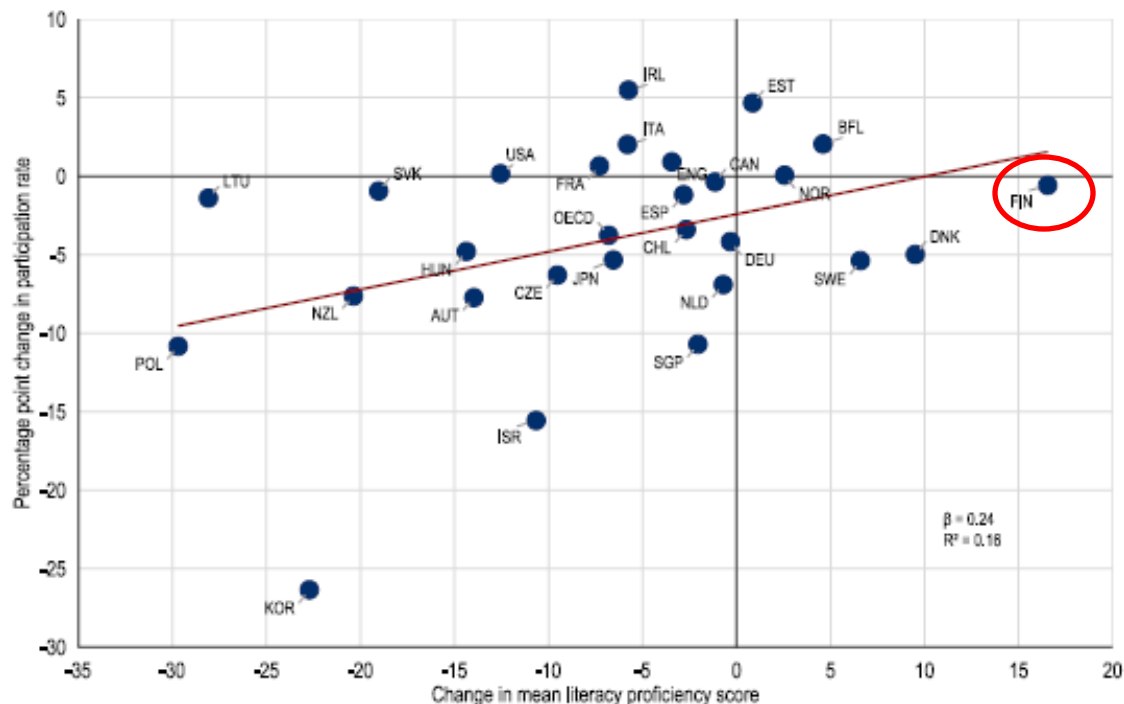
PIAAC II:n tulosten mukaan Norjassa ja Suomessa aikuisväestö (25-65 v.) osallistuu koulutukseen eniten, lähes 60 %

SUOMI	Työhön liittyvä aikuiskoulutus (79,3 %)		Muu aikuiskoulutus (20,7 %)	
Koulutuksen järjestämisuoto	Lähiopetus	41,4	Lähiopetus	57,2
	Etäopetus (esim. verkkokurssi)	45,2	Etäopetus (esim. verkkokurssi)	30,5
	Edellisten yhdistelmä	13,4	Edellisten yhdistelmä	12,3
Todistuksen saaminen	Kyllä	46,5	Kyllä	25,8
	Ei	45,7	Ei	55,8
	Koulutus on vielä kesken	7,8	Koulutus on vielä kesken	18,4
Koettu hyödyllisyys työn kannalta	Ei lainkaan hyödyllinen	3,1	Ei lainkaan hyödyllinen	40,7
	Hiukan hyödyllinen	15,1	Hiukan hyödyllinen	28,5
	Melko hyödyllinen	38,9	Melko hyödyllinen	21,8
	Erittäin hyödyllinen	42,9	Erittäin hyödyllinen	9,0

Lähde: Mannonen ym. 2024 [PIAAC II Ensituloksia](#)

Figure 1.17. Decreases in adult learning participation and skills proficiency go hand-in-hand

Correlation between change in formal and non-formal participation and change in average literacy score

Note: Adults aged 25-65, formal and non-formal job-related learning. Cycle 2 data refer to 2023; data for Cycle 1 refer to 2012, except for Chile, Israel, Lithuania, New Zealand, and Singapore (2015) and Hungary (2018). See Box 1.3 for a note on comparison of data between Cycle 1 and Cycle 2. OECD is an unweighted average of all participating member countries. See note for Poland in the Reader's Companion (OECD, 2024_[2]). Source: OECD (n.d._[3]), Survey of Adult Skills (PIAAC) (2012, 2015, 2018, 2023) Database, <http://www.oecd.org/en/about/programmes/piaac/piaac-data.html>. Underlying data are reported in the accompanying Appendix Tables, available at https://www.oecd.org/en/publications/trends-in-adult-learning_ec0624a6-en/support-materials.html.

Yhteys ei silti
tarkoita
kausaalisuutta.
Tarvitaan lisää
tutkimusta.

Lähde: [OECD 2025](#)

Kiitos!